

Peter Pišťánek

TRAKTORISTI A BUZERANTI

Výber z publicistiky

Peter Pišťanek

TRAKTORISTI A BUZERANTI

(Výber z publicistiky 1998–2003)

slovaart

Copyright © Peter Pišťanek, 2003
Slovak Edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2003

ISBN 80-7145-826-0

Vytvorenie elektronickej verzie Dibuk, s.r.o., 2011

ÚVODNÍKY

Opičenie sa

V týchto dňoch som bol aj s oboma svojimi psami pri rieke Morave. Je tam ešte stále kopa snehu. Ja uháňam s vetrom opreteký na horskom bicykli po zľadovatenom chodníku a psi sa zo všetkých síl usilujú udržať so mnou krok. Pri potoku, ktorý príjemne nahlas žblnkoce pod náporom topiaceho sa snehu z lúk, sa vydýchame. Domov sa vrátíme vyhladnutí, vymrznutí a príjemne unavení. Psi zalezú do svojich skrýš pod gaučom či pod fotelom a na zvyšok dňa je od nich pokoj.

Tentoraz som pri rieke stretol nejakých lyžiarov na bežkách. Nepohybovali sa tak, ako bežní rekreační bežkári po dvoch rovnobežných stopách, ale používali metódu vrcholových pretekárov; tzv. korčuľovanie. Nechápal som prečo; obidvaja patrili skôr do kategórie tzv. pupkatcov, vo veku cca 40–50 rokov, čiže (rovnako ako ja) už za svojím športovým zenitom. Nešlo teda o tréning. Jednoduché vysvetlenie bolo naporúdzi: videli túto nepohodlnú a namáhavú metódu (ktorá nemá za cieľ nič iné, len zvýšiť rýchlosť pretekára) kdesi v televízii a mechanicky ju napodobnili.

Kedysi som čítal o tom, že naši mladí ľudia strácajú schopnosť autenticky a spontánne sa vyjadrovať, pretože na komunikáciu používajú frázy (ale aj anglosaské grimasy a gestá) okopírované z adolescentných amerických seriálov. Ešte nikde som ale nečítal o tom, že by niekto v zrelom a požehnanom veku vymenil pohodlnú rekreačnú jazdu na lyžiach za nepohodlnú pretekársku, len preto, lebo to niekde odpozoroval.

Sme my ľudia ale učenlivé opice! Šport ma zaujíma vari ešte menej ako organická chémia, ale keď idem v nedeľu dopoludnia kúpiť do miestneho obchodu zmrzlinu či zákusky, musím ísť okolo futbalového štadióna, kde sa vždy koná nejaký zápas dedinskej súťaže. Občas pobavene sledujem niektorého obstarožného dedinského fut-

balistu, ktorý dal tesne predtým gól. Najprv niekoľko sekúnd neveriaco hľadá a potom, hroziac zdvihnutou päťou, vydá sa na triumfálny beh okolo ihriska. Ako ďaleko sa dostane, to závisí len na tom, koľko jeho nadšených spoluhráčov sa na neho navešia a zvalí ho na zem. Robí presne to, čo videl v televízii povedzme na svetovom šampionáte. Nacvičil si to doma pred zrkadlom a v nedeľu na dedinskom zápase dáva k dobrému. Pred dvadsiatimi rokmi by mu to ani na um nezišlo robiť, lebo to jednoducho nemal kde vidieť a odpozorovať.

Špička vždy ovplyvňuje širokú základňu. Keď začnú na svetovom šampionáte v televízore futbalisti behať s vrtuľkami v zadkoch, onedlho tie isté vrtuľky uvidíme aj na dedinskom zápase v Pieskovej Lehote. Keď sa budú hokejisti na MS chytať po každom góle za prirodzenie, čoskoro to po nich preberú aj nedeľní hokejisti na zamrznutom rybníku v Devínskej Novej Vsi.

A tak sa pýtam: nerobíme všetci niečo len preto, lebo sme to niekde videli? Nechodím aj ja aristokraticky so psami k zamrznutej rieke len preto, lebo som si to prečítal v nejakých románoch? A nepopíjam whisky a koňak a neživím sa písaním len preto, lebo som to niekde videl a zapáčilo sa mi to? *(inZine)*

Slová, slová, slová

Nič nevzniklo samo od seba, ani tento svet, ani žiadny vtip, ani fazuľová polievka, ani hostinec Koľaj. Moja kamarátka folkloristka by vám iste vedela povedať, že s folklórom je to podobne. Nech si niekto nemyslí, že keď tie pesničky nemajú známeho autora, tak vznikli samy od seba: že sa jedného krásneho dňa vynorili z čistej horskej studničky alebo vypadli z kusa javorového dreva! Vymyslel ich konkrétny predok, len jeho meno časom upadlo do zabudnutia.

A tak je to napríklad aj s vtipmi. Všetci hovoria vtipy, ktoré kdesi „počuli“. Nik nepríde za vami a nepovie: „Vymyslel som dobrý vtip, poviem ti ho. Chceš?“ Mal som známeho, ten vtipy vymýšľal. Prinajmenšom som bol o tom presvedčený. Jeho vtipy boli príšerné; ak si ich aj nevymýšľal, tak si ich aspoň starostlivo vyberal podľa čo najnižšej zábavnej funkcie. Čo sa mňa osobne týka, priznám sa, že neznášam rozprávanie vtipov. Len asi na dvoch-troch v živote som sa schuti pousmial, iné pretrpím. Som už raz taký, nebudem sa teraz na staré kolená meniť.

A viete, že dokonca aj niektoré slová, ktoré bežne používame v každodennom styku, majú konkrétneho pôvodcu? Napríklad slovo *blazeovaný*. Jeho autorom je básnik lord Byron (1788–1824). Ten takisto vymyslel a zaviedol slovo *bore* – nuda. Slovo *fenomenálny* má zasa na svedomí spisovateľ Samuel T. Coolidge, rovnako ako *pesimizmus*. Britský filozof a štátnik Edmund Burke (1729–1797) zasa vymyslel slová *koloniálny*, *finančný*, *reprezentácia* či *diplomacia*. Iný britský filozof Jeremy Bentham (1748–1832) prispel do nášho slovníka slovom *internacionálny*. A Sir Walter Scott, slávny autor historických románov ako napríklad *Ivanhoe*? Ten obohatil anglický slovník o slová ako *gruesome* (strašný) či *free-lancer* (žoldnier, v prenesenom zmysle slova človek na voľnej nohe). Aj český Karel Čapek obohatil svetové reči o slovo *robot*. Čapkov robot má dokonca aj vlastnú webovskú stránku! A český spevák Pavel Sedláček sa všeobecne považuje za vynálezcu slova *bigbít* ako domáceho označenia pre rockovú hudbu. Náš Hviezdoslav obohatil slovenčinu niekoľkými novými slovami, mne sa dost páči *odhodok*.

Človek sa nerád strápnuje, a najčastejšie mu to hrozí pri nevhodnom používaní určitých slov. Na cudzincovi nie je smiešne to, že nevie hovoriť rečou krajiny, kam prišiel na návštevu, ale že namiesto niektorých slov použi-

va iné, nesprávne. A je nás veľa takých, čo sa takýchto zámen dopúšťame aj vo vlastnom jazyku. *(inZine)*

Zotrvačnosť

Môj prvý počítač – bolo to asi pred jedenástimi-dvanástimi rokmi – bola 286-ka so 640 kB operačnej pamäti a bez hard disku. Z diskety v jednej mechanike sa bootovalo, na disketu v druhej sa zapisovali dáta. Trochu inteligentnejší písací stroj. Časom pribudol hard disk 80 MB, potom procesor 386 so 4 MB RAM. To už bolo na tie časy delo. Neskôr postupne pribudla myš, zvuková karta, potom druhý pevný disk (na tie časy hrdých 250 MB!). Keď už nebolo kam dávať veci, celý počítač sa presťahoval do krabice typu big tower. Potom pribudol CD-ROMová mechanika. Grafická karta Super VGA a farebný monitor. A tak to ide dodnes: nová (už asi štvrtá v poradí) základná doska, procesor Pentium, 80 MB RAM, 1 a 2 GB hard disky, modemová karta a modem, napalovačka, mechanika DVD. A v stredu si idem dať vymeniť základnú dosku a rýchlejší procesor. Môj kolega hovorí: „Vždy je lepšie, keď počítač čaká na mňa, ako by som mal ja čakať na počítač.“

Ale čo je, priatelia, v mojom prípade pozoruhodné, je fakt, že stále ide o ten istý počítač! Ako ten nožík, čo mali v jednej rodine možno aj sto rokov; vždy, keď sa vyštrbila či zodrala čepeľ, tak vymenili čepeľ, a keď sa rozbila či zhnila rúčka, vymenili rúčku.

„Prečo si namiesto toho ustavičného dolepovania jednoducho nekúpiš nový počítač?“ pýta sa ma kolega, a ja nepoznám odpoveď. Sentiment? Láska k tomu, čo už poznám? Nedvižnosť? Nastupujúca starecká senilita?

Asi to bude skôr sklon k zotrvačnému mysleniu. Áno, niektoré dni jasne cítim, ako sa mi v hlave namiesto mozgu vrtí mocný zotrvačník, ktorý moje myšlienky neustá-

le poháňa vpred, ale neumožňuje im slobodne manévrovať.

Keď som mal asi sedem rokov, v našom dedinskom rybníku sa utopil miestny traktorista. Nedokázal som si predstaviť, ako sa mohol utopiť: voda v rybníku predsa nikde nebola taká hlboká, aby dosiahla po kabínu traktora. „Vozidlo teda muselo padnúť do vody bokom,“ skonštatoval som.

„Ako tam ten traktor vletel?“ spýtal som sa svojho deda po zistení, že zábradlie, oddelujúce hradskú od rybníka, nie je nikde poškodené. A dedo mi prezradil, že nešťastný traktorista sa večer uberal z krčmy domov a jednoducho padol do rybníka. Bez traktora. Utopil sa vo vode siahajúcej sotva po kolená.

Ako dieťa som nedokázal vyriešiť žiadny hlavolam, založený na prekonaní zaužívaných schém uvažovania. Dodnes to neviem, ale už ma aspoň verejne nepovažujú za hlupáka, tak ako na základnej škole.

Dospel som. Rok nato, čo ma pustili z vojny, som sa rozhodol navštíviť Prahu. Kúpil som si lístok a miestenku a jedno sychravé ráno som celý vzrušený nastúpil na Slovenskú strelu. Keďže som sa nevyznal v piktogramoch, číslach a skratkách na miestenke, dešifroval som len nápis OKNO. Zaujal som teda miesto pri okne – na chodbe. Takto som zotrval až do príchodu na hlavnú stanicu v Prahe, aj napriek čudným pohľadom sprievodcu, ktorý ma musel obchádzať a pre istotu si dal radšej dvakrát predložiť platný cestovný lístok s miestenkou. Stál som na chodbe, nohy ma boleli, a radšej by som zomrel, ako by som sa ho mal na čokoľvek spýtať. *(inZine)*

Bonnie a Clyde

Mám kolegyňu feministku. Vcelku vlažnú, nevidíte ju na žiadnej demonštrácii páliť podprsenku, symbol zotroče-

nia žien mužmi, ale občas nám mužom v redakcii pekne podkuruje. A pritom my všetci sme vášnivými feministami!

Ja vždy ilustrujem nezaslúžene nevýhodné a ponižujúce postavenie žien na príklade Bonnie a Clydea. Ako vieme, bola to slávna dvojica amerických predvojnových gangsterov, ktorých zvečnil (a zidealizoval) rovnomenný hollywoodsky film z konca šesťdesiatych rokov s Faye Dunawayovou a Warrenom Beattym v hlavných úlohách.

Keď raz pracovníci FBI stratili s našimi hrdinami trepezlivosť, počkali si ich na falošnej obchádzke a zo zálohy ich zasypali dažďom striel. Asi tridsať federálnych agentov do dvojice a do jej auta bez milosti vyprázdnilo kotúčové zásobníky svojich samopalov. Také čosi sa ani pri najlepšej vôli a zdravej životospráve nedalo prežiť.

Pri pitve jeden z patológov zrátal počet striel v oboch telách. Prišiel na šokujúcu skutočnosť. V tele Bonnie Parkerovej skončilo skoro dvakrát viac projektilov ako v Clydeovi Barrowovi. Aj keď pripustíme, že policajti strieľali prakticky bez mierenia, nemôže ísť o náhodu. Z logického hľadiska by bol dokonca pochopiteľný skôr pravý opak – Clyde bol nebezpečnejší, pretože sa už stihol stať vrahom, zatiaľ čo Bonnie „len“ kradla a lúpila.

Dnes sa už nikto nedozvie, čo sa odohrávalo v hlavách strieľajúcich policajtov. Bonnie bola celkom vzhľadná žena a normálneho človeka možno prekvapí, do akých rozmanitých foriem sa môže zvrátiť pôvodne vcelku jednoduchý ľudský rozplodzovací pud.

Nech je ako je, som nesmierne šťastný, že som sa na tento svet narodil ako muž! *(inZine)*

Stará páka

Minulý víkend som bol vo Zvolene. Ako už tradične, na beatovom festivale Staré páky. Bolo to v piatok popo-

ludní. Zvolen ma privítal s otvorenou náručou. Keď som sa vliekol zo železničnej stanice do mesta, stretol som veľký zástup maturantiek, vyspevujúcich a vyberajúcich dobrovoľné príspevky. V jednej ruke som držal kabelu, v druhej notebook. Peňaženku som mal vo vrecku nohavíc. S radosťou som ušetril dvadsaťkorunáčku.

Ubytoval som sa v mestskom hoteli a šiel som do kaviarne Paríž, kde som sa stretol s priateľmi. Potom šli niečo vybavovať v súvislosti so zajtrajším koncertom, a ja zasa do hotela dospať sa. Okno bolo otvorené do teplého piatkového podvečera. Večer nasledovala krčma U kocúra, potom mexický pub na bývalom sovietskom sídlisku a o tretej v noci krčma U Vykysalých (normálne zatvorená, ale bol s nami jej majiteľ, a ten protekčne odomkol). Tu sme už boli len traja: majiteľ, ja a známy z Bratislavy, tiež pravidelný návštevník Starých pák.

Na druhý deň okolo obeda ma zobudili zvonivé hlasy maturantiek. Obliekol som sa a šiel na obedoraňajky do neďalekej bagetérie. Maturantky akurát prechádzali okolo, no ja som ako had vklzol dovnútra. Nedostali nič.

Cestou k Vykysalým som ich zasa videl ísť proti mne. Obidve ruky som mal voľné, tak som prešiel na druhý chodník. U Vykysalých som sa stretol so známym z Bratislavy a pili sme pivo. Spustil sa dážď. S úľubou som spozoroval, ako sa maturantky, striehnuce na mňa pred putikou, rozprchlí.

O desiatej večer dážď polavil, my sme zaplatili tučný účet a vybrali sme sa na majáles Starých pák. Obstarožní nezocvičení hudobníci sa trápili na pódiu. Väčšina publika bola na chodbe. Vína boli dve: biele a červené. Obidve sladké. Na chodbe bol hluk, zima a smrad. Utiekli sme aj so známym preč. Už sa nedalo ísť nikam. Šiel som na hotel pozeráť televízor, zatiaľ čo známy šiel spať k bratovi.

Na druhý deň dopoludnia sme jeho autom vyrazili domov. Predtým sme sa naraňajkovali v bagetérii. Keď som

vyšiel z bufetu, obstúpil ma hlúčik maturantiek. Vrhli sa na mňa nekompromisne a divo. Nakoniec som im dal päťdesiatku. Nech si užijú, kým sú mladé. Veď aj ony raz budú staré páky a budú sa ožierať zo zúfalstva z toho, ako neznesiteľne beží čas, a ako ho (poniektorí) plnými priehršťami odhadzujeme. *(inZine)*

Komáre

Leto má veľa pozitívnych stránok. Jednou z nich sú napríklad otvorené okná v krčmách, takže aj vnútri je dýchatelné prostredie. Okrem čerstvého vzduchu však cez otvorené obloky prúdia aj nevyhnutní spoločníci človeka a v podstate akéhokolvek živočicha, ktorému v žilách koluje horúca krv: komáre.

Komáre ma ako rodáka z Devínskej Novej Vsi, krstného riečkou Moravou, sprevádzajú celý život. Sme komármi požehnanou lokalitou. Je to spôsobené lužnými lesmi a bohatstvom močiarov i zatopených lúk. Už ako dieťa som si zvykol na nepríjemné bzučanie a drobné vpichy kdekolvek po nechránenej časti pokožky. Samozrejme, ako všetci domáci, vyvinul som si dokonalú imunitu proti komárej bielkovine (a možno som ju aj čiastočne zdedil po predkoch z matkinej strany, ktorí žijú v Devínskej Novej Vsi od čias chorvátskej kolonizácie v 16. storočí), takže ani po takmer smrteľnom doštipaní nemám nijaké kozmetické následky.

Ľutujem „privandrovalcov“, ktorí v Devínskej bývajú v novopostavených panelákoch, tí musia trpieť priam strašne. Bude im trvať dlhé generácie, kým si vytvoria imunitu. Nuž čo, mali ostať doma.

Zvláštne, že keď som bol na vojne a pravidelne som sa zúčastňoval na cvičeniach na Šumave, ani moja imunita mi nepomohla. Tamojšie komáre mali svoju bielkovinu (ktorú vstreknú do vpichu kvôli zníženiu zrážanli-

vosti krvi) asi geneticky odlišnú, takže som trpel všetkými bežnými následkami – bol som vyhádzaný a škriabal som sa ako opica. Ale to bolo len prechodné obdobie; a po absolvovaní základnej vojenskej služby som sa vrátil domov, medzi „svoje“ komáre, a už som bol v pohode.

Ako si získať imunitu proti komárom? Dá sa to jedine dlhotrvajúcim tréningom. Tak, ako chovatelia jedovatých plazov najprv musia byť niekoľkokrát doštipaní svojimi kobrami a krajtami, aby to s nimi už nič nerobilo, aj záujemca o komáriu imunitu nemá inú šancu. Ideálne bude, keď si sadnete v podvečer na otvorené priestranstvo pri stojatej vode, najlepšie nahí, natriete sa nejakou pre komáre lákavou substanciou (osvedčila sa zvieracia krv) a vydáte sa napospas mrakom komárov, ktoré zaručene priletia. Takto to treba opakovať každý deň, celé leto. Treba jesť výživnú stravu proti málokrvnosti. Po siedmich-desiatich rokoch sa dostaví vytúžená imunita. Od toho okamihu vás už nejaké komárie pichnutie nevyvedie z miery. Keď na vás vaši priatelia budú hystericky volať: „Máš na čele komára, zabi si ho!“, vy sa len budete smiať a nepohnete ani prstom. Váš stoický postoj bude pripomínať stoickú dôstojnosť somálskych detí. *(inZine)*

Knihy

Boli časy, keď som prečítal jednu knihu denne. Pracoval som vo fabrike na zmeny, a kniha bola mojou neodmysliteľnou spoločníčkou. Bola tým najlepším prostriedkom, ktorý mi pomáhal zabiť čas. Dodnes sa pamätám na noc, keď som prečítal Zaslepenie od Eliasa Canettiho. Občas som sa musel rehoť tak nahlas, že som svojim kolegom bránil v spánku.

Kníh vtedy (v prvej polovici osemdesiatych rokov) vychádzalo veľa. Moja knižnica je dodnes postavená predovšetkým na tituloch, ktoré som si kúpil v tých časoch.

Ďalších zopár tisíc titulov som pozháňal v bratislavských a pražských antikvariátoch. Pamätám sa na tie výpravy, plné vzrušenia. A na tú radosť, keď som objavil napríklad knižné vydanie korešpondencie Vincenta van Gogha bratovi Theovi. Alebo prvé české vydanie Kafkovho Procesu z roku 1958.

„Jó, to jsem ještě žil,“ spomína vo svojej známej pesničke Jiří Suchý. Ja môžem povedať: „Jó, to jsem ještě čet“.

Ak si dnes kúpim knihu, tak je to hodné oslavy. A ak si ju na dôvažok ešte aj prečítam, to je už udalosť, vhodná na publikovanie v čiernej kronike.

Keď sme boli nedávno s textárom Petrom Uličným v Prahe, chodil som s ním po kníhkupectvách a antikvariátoch a až mi bolo ľúto, že ani z neho, ani z tých nekonečných zatuchnutých regálov na mňa nepreskočila tá stará krásna iskra nadšenia a objaviteľskej vášne. Jeho objaviteľské výpravy som odzívaj zrudene hľadiac zdnuká cez výklad do ulice. Potešilo ma, až keď s trasúcimi sa rukami kládol na pult zopár ohmataných kníh, že ich ide zaplatiť.

„Môžeme už ísť?“ spýtal som sa, a ani som sa nena-máhal, aby môj hlas znel neutrálne.

Ani v mojom obľúbenom kníhkupectve Artfórum na Kozej ulici, nabitom tými najskvostnejšími titulmi, pre ktoré by som ešte pred dvadsiatimi rokmi šiel po kolenách hoci aj do Prahy, nemám najmenší problém s ovládaním sa. Utešujem sa tým, že ja mám načítaných kníh na dvadsať rokov dopredu.

Tak trochu závidím tým, ktorí to všetko ešte len majú pred sebou. Môže byť pre človeka niečo krajšie, ako mať stále ešte otvorený zoznam kníh svojho života? (*inZine*)

Lokalizácia

Kolega Jaslovský a ja máme vášeň pre starší slovenský rock – a pre jeho znovuobjavovanie formou CD-reedícií.

Kým kolega si vzal na starosť archív Deža Ursinyho, ja sa „starám“ o Pavla Hammela a skupinu Prúdy. No a tak akosi spolu sa v blízkej budúcnosti budeme starať aj o hudobný odkaz skupiny Collegium musicum, od ktorej ani zďaleka nie všetky nahrávky vyšli na CD.

Nedávno mi zatelefonoval podobne postihnutý kolega z Prahy Karel Knechtl, že pre mňa v supraphonskom archíve, ktorý dnes (spolu s pantonským i opusáckym) vlastní firma Sony Music Bonton, *lokalizoval* nikdy neuverejnenú nahrávku skupiny Collegium musicum z obdobia ich prvého albumu – skladbu Concentrated Sorrow.

Keď som túto skvelú zvesť odmailoval svojmu priateľovi Dušanovi Hájkovi, niekdajšiemu bubeníkovi Collegia musica, odpísal mi, že to je fajn, a že sa mu veľmi páči slovo „*lokalizovať*“.

A tak som sa zamyslel nad tým, prečo sa to slovo tak páči aj mne. Nechce sa mi teraz v tomto bordeli hľadať slovník cudzích slov, takže neposlúžim oficiálnou definíciou. Keď ale človek niečo „*nájde*“ alebo „*objaví*“, tak pre mňa je už v tých slovách jemne obsiahnutý aj význam „zobrať si to so sebou“. Keď sa však povie „*lokalizovať*“, tak to znamená, že človek niečo *našiel*, ale zatiaľ to nechal tam, kde to je; pre prípad, že to bude potrebovať neskôr. Tento jemný významový odtienok ma fascinuje.

Príklad: Pred takými pätnástimi rokmi som chodieval do antikvariátu na Sedlárskej, kde je dnes írsky pub Dubliner (pamätá sa ešte niekto na tie dve staré dámy, pani Golianovú a Szücsovú, ktoré to tam viedli?). Občas sa stalo, že som tam *objavil* knihu, ktorú som síce hľadal, ale na ktorú som momentálne nemal peniaze. A tak, namiesto toho, aby som požiadal niektorú z dám o odloženie knihy, zasunul som ju niekde úplne dozadu, tak, aby ju nebolo vidieť. A teraz pozor, priatelia: týmto som ju *lokalizoval*. Keď som tam nabudúce prišiel s peniazmi, knihu som jednoducho spoza štósov vytiahol a zaplatil.

Jedného dňa sa však stalo, že som tam prišiel, zamieril som k miestu, kde mala byť ukrytá *lokalizovaná* kniha, no objavil som len prázdnu skrýšu. Keď som to v kaviarni U Michala rozoberal s kolegom Taragelom, ktorý ma tomuto *lokalizovaniu* naučil, posťažoval sa mi aj on, že dopadol podobne. Nieкто si skrátka ušetril prácu s prehrabávaním sa tonou hlušiny a šiel rovno na *lokalizované* knihy. Tam mal istotu, že to nebudú žiadne šmejdy. Podľa toho, aké tituly má vo svojej bohatej knižnici podobne postihnutý knihomoľ Peter Uličný, usudzujem, že to pokojne mohol byť on. (inZine)

Sťahovanie

Vždy som so súcitom čítal v svojich obľúbených časopisoch zmienky o ich sťahovaní do nových priestorov. Aj keď ja nie som veľmi sťahovavý človek (sťahovali sme sa iba raz v živote, dakedy v 70. roku z činžiarika do rodinného domu), vedel som si predstaviť to utrpenie.

Keď si človek pozrie Svěrákov-Smoljakov-Podskalského sťahovací epos Kulový blesk (podľa mňa je to jedna z najvydarenejších českých „normalizačných“ komédií), môže počuť autentický výrok, ktorý potom zdomácnel v bežnom jazyku: „Radšej vyhorieť“.

Po polroku existencie v administratívnej budove Gratexu na Drieňovej ulici sme dostali možnosť presťahovať sa na Vajnorskú ulicu, kde sme s viacerými kolegami pôsobili pred inZinom v rámci elektronického publishingu. Bolo to skrátka niečo ako návrat domov.

Ako šéfredaktor som dal nástup o pol piatej ráno pred budovou Gratexu v pracovnom odevu. Marek Štefánek pred týždňom odtrhol olejovú vaňu na redakčnej felícii (bratislavské ulice), takže všetci členovia redakcie mali možnosť zviezť sa rannými robotníckymi spojmi a aspoň

na chvíľu opustiť zabehané koláže života kuchynského intelektuála.

„Prečo o pol piatej?“ spýtal sa kolega M. Š.

„Lebo keď vylezie slnko hore a začne pražiť, my už budeme mať za sebou to najťažšie,“ povedal som. „Neviem, či si niekedy vykonával nejakú fyzickú prácu, ale najlepšie sa robí skoro ráno.“

„Nevykonával, ale keď myslíš...“ povedal M. Š.

Pre istotu som sa dostavil na štvrtú, aby som mohol pripraviť nábytok na chodbe, zablokovať všetky výťahy, obsadiť príslušnú časť chodníka a skontrolovať dochádzku.

Kolegovia sa začali schádzať medzi pol a trištvrte. Zaujímavé boli ich predstavy o pracovnom odevu. M. R. napríklad prišiel tak, ako je vždy.

„To je môj pracovný odev,“ povedal. „V tomto pracujem.“

Neposlal som ho domov prezliecť sa; mohol by tam už ostať. Pripravil som si iný trest: rozhodol som sa nechať ho nosiť tie najšpinavšie časti našej výstroje a nábytku.

E. A. prišla v bielych šuštiakových teplákoch.

„Milá Ela,“ povedal som s lúbezným úsmevom. „Keď tu skončíme, tak tie šuštiaky budú mať výraznú patinu.“

E. A. povedala, že ona vidí svoju úlohu skôr v koordinovaní jednotlivých fáz. M. J. povedal, že si teda máme napľuť do dlaní, ako videl v jednom budovateľskom filme, a nachriakal si do dlaní. Upozornil som ho, že pľutie do dlaní je rovnako symbolické gesto ako želanie úspechu tfuj-tfuj, ale už bolo neskoro.

Keď sa začalo sťahovať, bolo pol desiatej. Všetci niekam zmizli. Sám som vynosil všetky škatule s počítačmi, tlačiarňami a s bohviečím do auta, odšoféroval som na Vajnorskú a vynosil hore, na piate poschodie. Výťah nefungoval a po piatej várke sa pokazili aj schody. Keď ma okolo obeda skoro privalila asi 300-kilová baroková almara, s ktorou som balansoval na schodoch, rozhodol

som sa zvyšok zariadenia už nevynášať hore, ale nechať ho dolu vo vchode. Ved' on to už niekto vynesie k nám do redakcie, ak mu to tam bude prekážať!

Potom som mal schôdzku so svojím vydavateľom, kvôli knihe Rivers of Babylon 3. Ľudia mi píšu obdivné listy, ako sa im páči, že tak rád a otvorene píšem o peniazoch, najmä tých svojich. Áno, všetkých svojich dobroprajníkov môžem opäť potešiť: v hre je tentoraz naozaj veľa. Ale nie o tom som chcel. Skôr o tom, že keď vošiel v zafúľaných montérkach do pubu Hystéria, kde som mal mať tú schôdzku, všetci moji kolegovia sedeli na pive.

„Prepáčte, ale tu nemôžete byť v montérkach,“ povedal mi čašník.

„Čo?“ nerozumel som.

„Že tu nemôžete byť v montérkach,“ zopakoval čašník a tlačil ma späť k vchodu.

A moji kolegovia, v čistých pracovných šatách popíjali pivo a nevenovali mi ani pohľad! (inZine)

S/M

Je pekné, keď majú ľudia svoje záľuby. Rovnaké pekné je, keď sa o ne podelia s verejnosťou. Ku koloritu rôznych jarmokov, trhov, hodov, mestských dní, historických festivalov a iných miestnych podujatí už takmer neodmysliteľne patria vystúpenia skupín historického šermu. Osobne tomu neholdujem, ale chápem, že niekto sa jednoducho zhliadne v istej historickej ére, zaimponuje mu bojové umenie a atmosféra charakteristická pre tú éru, dá si ušiť kostým, vykovať zbraň, spojí sa s podobnými fanúšikmi a utvorí skupinu historického šermu. A keďže táto záľuba nie je lacná, najlepším spôsobom, ako sa dostať do finančného balansu, je ponúknuť svoje umenie verejnosti.

Nieкто by si mohol klásť otázku, či je na verejnosti, ktorú na takýchto podujatiach tvoria z veľkej časti deti, vskutku vhodné predvádzať monotónne krčmové bitky, rozbíjanie súperovej hlavy korbelom, ovalenie stoličkou, prebodávanie kordom, podrezávanie hrdla a podobne. V konečnom dôsledku je to však – v porovnaní s tým, čo možno vidieť v televízii – tá jemnejšia forma násilia. Aj moja generácia videla Troch mušketerov, Čierneho tulipána či Fanfána Tulipána, a nezanechalo to na nás žiadne výrazné stopy. Skôr naopak – tie filmy nás zábavnou formou naučili niečo o cti, spravodlivosti a obetavosti; v čase, keď jediným oficiálne prípustným morálnym kódexom bol kódex budovateľa komunizmu a všade okolo nás zúrilo socialistické zriadenie, ktoré rozdelilo ľudí na tri skupiny: na presvedčených hlupákov-budovateľov, na kurvy, ktoré si to všetko vymysleli, a na skrytých či otvorených nepriateľov zriadenia.

Všimol som si, že v poslednom čase idú milovníci histórie trochu ďalej. Skupín historického šermu je ako hadov, ich možnosti zaujať znudené publikum sú vskutku obmedzené, trh je malý, a tak bolo treba vymyslieť niečo, čo zaujme a priláka. Najnovším hitom je verejná poprava. Samozrejme, ako v stredoveku, čiže s mučením. Mučenou osobou je takmer výhradne ženská bytosť – bosorka. Nielen preto, aby sa naplnil akýsi historický rámeц, ale aj preto, že mučenie ženy je akési... hm... fotogenickejšie ako mučenie chlapa.

A tak figurantka-masochistka predstavujúca nešťastnicu je na verejnosti vypočúvaná s použitím útrpného práva, naťahovaná na škripec, bičovaná, označovaná žeravým železom a napokon upálená. To všetko pred očami verejnosti.

Samozrejme, deje sa to len „akože“, a navyše pri zachovaní historickej akurátnosti, takže sa takejto čudnej S/M show môže pricapiť nálepka náučno-populárneho predstavenia. Ja sa však predsa len neubráním pochyb-

nosti, či realistická rekonštrukcia stredovekého útrpného práva je úplne tým najlepším, čo možno predviesť rodičom s deťmi, ktorí sa prišli pozrieť na historický jarmok alebo mestský festival.

Takže odteraz už nie skupiny historického šermu, ale skupiny historickej justície. My znalci vieme, že aj S/M je dosť drahá záľuba, ktorú treba nejako užiť. *(inZine)*

Dlhé zimné večery

Existuje niekoľko mýtov, ktoré sa nevedno prečo tradujú už viacero rokov, desaťročí, ba možno aj stáročí.

Jeden z nich je napríklad mýtus „mesto-zle, dedina-dobre“. Ešte pred pár desaťročiami bolo priam kádrovo nebezpečné uvádzať svoj meštiansky pôvod. Tí, čo mali niekoľko generácií predkov pochovaných na cintoríne nejakého väčšieho slovenského mesta, boli vždy komunistami vnímaní ako do istej miery nebezpečné živly. Ak tým mestom náhodou bola Bratislava, amenmária! Mesto-zle, dedina-dobre. Niektorí chodili na prázdniny k starkej na Oravu, iní mal babičku v susednom činžiaku. Všade, aj v literatúre, sa proti skazenosti a svetárstvu mesta stavala nepoškvrnená čistota slovenského vidieka. A pritom aj pod zdanlivo čistým a nepoškvrneným vidieckym životom odjakživa tepali temné prúdy, ktoré svojou hrozivosťou a bizarnosťou mohli pokojne súťažiť s mestskými hrôzami.

Ale to len na okraj. Mýtus, s ktorým vnútorne zápolím práve teraz, je mýtus o „dlhých zimných večeroch“. Tá predstava je nádherná, očarujúca a idylická – niečo ako ilustrácie Josefa Ladu: vonku pomaly hustne modrastá tma, z komínov stúpa dym, dedinkou rozvoniavajú domáce udiarne a paliarne, prvý sneh sa stelie s takým tým lákavým pančuškovým šušťaním, kdesi v diaľke sa ozvú spiežovce. A ja sedím za pracovným stolom, po pravej

ruke pariaci sa (bodkovaný!) hrnček s vareným vínom, grogom alebo punčom, a konečne sa môžem pustiť do vecí, na ktoré som nemal čas počas „krátkych letných večerov“: napísať knihu o liehovinách, vypracovať databázový katalóg svojej knižnice, vrátiť sa k plastikovému modelárstvu a postaviť ukážkový kit Ho-229 zo stavebnice firmy Revell, ku ktorej mám zakúpené fotolepty od firmy Eduard a set detailov od firmy Aires, prečítať si ešte raz Křesadlovu Astronautíliu, konečne dohrať počítačovú hru Space Quest 6, pozrieť si...

Vážení, deň má len 24 hodín, či v lete alebo v zime. A či vonku svieti slnko alebo leží tma, vždy budem robiť to isté – raz viac, inokedy menej zábavnú činnosť, ktorou sa žijím. No, živil som sa v živote už aj ináč, oveľa menej zábavne, vo fabrike na smeny. Takže pánboh zaplať za tých 24 hodín denne! *(inZine)*

Kua

Aké jednoduché, zvučné, slušné a pritom veľavýznamné slovko, že? Rozšírilo sa po slovenskej vlasti ako stepný požiar, používajú ho intelektuáli, ale aj ľudia od sústruhov, lopát a pluhov. Táto civilizácia má rada eufemizmy, a „kua“ je vlastne taký eufemizmus.

Na rozdiel od iných bežne zaužívaných sezónnych slov, „kua“ má myslím svojho pôvodcu. Je ním (podľa mojich informácií) humorista Rastó Piško, ktorý ho začal používať v rámci svojej úlohy ráčkujúceho predsedu družstva v oblúbenom cykle veselých scénok a výstupov Stredoslováci.

Som zvedavý, ako dlho „kua“ vydrží. Niektoré podobne módné slová a „priepovedky“ (průpovídky) vydržali kolovať medzi naším pospolitým ľudom relatívne dlho, ale aj tak napokon zmizli bez stopy. Kto si už len spomenie na povzdych „Vydržať!“ spopularizovaný hercom